

Jerzy Ładysz

KORZYŚCI I ZAGROŻENIA W ZAKRESIE ZMIAN STRUKTURALNYCH POLSKIEJ GOSPODARKI ZWIĄZANE Z CZŁONKOSTWEM W UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

Okres od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest zbyt krótki, by na jego podstawie formułować oceny o charakterze długookresowym dotyczące bilansu członkostwa i jakości zmian strukturalnych w polskiej gospodarce. Nie ulega wątpliwości, że członkostwo Polski w Unii Europejskiej wiąże się z możliwością osiągnięcia różnorodnych korzyści. Na szczególną uwagę zasługuje objęcie Polski polityką strukturalną Unii, co oznacza dostęp do funduszy strukturalnych. Jak wiadomo, wszystkie szesnaście polskich województw od roku 2004 są objęte „Celem 1” wspólnotowej polityki strukturalnej, gdyż żadne z nich nie przekracza 75% średniego unijnego wskaźnika PKB *per capita* liczonego według parytetu siły nabywczej. Oznacza to m.in., że cały kraj korzysta z najwyższego dostępnego poziomu wsparcia.

W latach 2002-2004 przedmiotem dyskusji i publikacji naukowych była ocena korzyści i zagrożeń związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej¹. Celem prezentowanej analizy jest identyfikacja i charakterystyka różnorodnych

¹ Zob. np.: F. Adwent, *Dlaczego Unia Europejska jest zgrabą dla Polski*, wyd. 2, Fundacja Pomocy Antyk, Warszawa 2003; J. Kotyński (red.), *Globalizacja i integracja europejska: szanse i zagrożenia dla polskiej gospodarki*, PWE, Warszawa 2005; E. Skawińska (red.), *Szanse i perspektywy polskiej gospodarki w Unii Europejskiej*, PWE, Warszawa 2004; S. Dziadek, A. Lipińska-Słota (red.), *Szanse i zagrożenia funkcjonowania przedsiębiorstw transportu, spedycji i łączności w warunkach jednolitego europejskiego rynku transportowego*, AE, Katowice 2001; *Szanse i zagrożenia na drodze do Unii Europejskiej*, Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska w XXI wieku”, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 1997; A. Styś (red.), *Szanse i zagrożenia rynkowe przedsiębiorstw polskich w kontekście procesów integracyjnych*, AE, Wrocław 2004.

korzyści i zagrożeń w zakresie zmian strukturalnych polskiej gospodarki związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej.

2. Wybrane korzyści w zakresie zmian strukturalnych związane z członkostwem Polski w Unii Europejskiej

W świetle zmian strukturalnych polskiej gospodarki za szczególnie istotne należy uznać następujące tendencje związane z przystąpieniem do UE²:

1) przyspieszenie rozwoju gospodarczego, m.in. w efekcie większego transferu nowoczesnych technologii produkcji i zarządzania, inwestycji bezpośrednich oraz znacznych rozmiarów bezzwrotnej pomocy,

2) zmniejszenie różnic w poziomie rozwoju gospodarczego między poszczególnymi polskimi regionami,

3) unowocześnienie struktury gospodarczej, sprzyja temu przyjęcie *acquis communautaire* (całokształtu dorobku prawnego Wspólnot Europejskich), a w szczególności przepisów dotyczących konkurencji i pomocy publicznej dla przedsiębiorstw,

4) rozwój niektórych sektorów gospodarki polskiej spowodowany dostępem do chłonnego rynku UE; są to sektory, w których Polska ma dużą przewagę komparatywną; dotyczy to zwłaszcza sektorów energochłonnych, o dużym nakładzie siły roboczej, stosunkowo niskim nakładzie wiedzy i wysokich wymaganiach technologicznych, jak przemysł tekstylny, chemia podstawowa (produkcja tworzyw sztucznych, gumy itp.) oraz hutnictwo czy przemysł stoczniowy.

Po przystąpieniu do UE w Polsce zaobserwowano wzrost koniunktury gospodarczej, po stronie popytowej – wzrost inwestycji i konsumpcji, a po stronie podażowej – wzrost produkcji przemysłowej i usług. Polska gospodarka powróciła na ścieżkę szybkiego wzrostu gospodarczego. Dane GUS pokazują, że PKB w roku 2004 wzrósł realnie o 4,4%, w 2006 – o 6,1%³. Oznacza to, że urzeczywistniają się prognozy dotyczące tempa wzrostu PKB po przystąpieniu Polski do UE. Jednocześnie nie jest możliwe na tak wczesnym etapie członkostwa wyodrębnienie tzw. efektu unijnego, czyli rzeczywistego wpływu akcesji na wzrost gospodarczy.

Jak wynika z raportu *Center for Economic and Business Research*, spośród 40 regionów Unii Europejskiej, które będą rozwijać się najszybciej, 35 znajduje się w nowych krajach członkowskich. Jest wśród nich 14 polskich woje-

² Zob. także: *Oddziaływanie funduszy strukturalnych na poziomie podregionów NUTS 3. Raport zbiorczy*, Proksen – PBS DGA, Warszawa 2007; *Pierwszy okres wykorzystania funduszy strukturalnych w Polsce. Rodzaje projektów, typy beneficjentów, rozkład przestrzenny udzielonej pomocy UE*, Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej Ministerstwa Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005; *Wstępna ocena pierwszych efektów europejskiej polityki spójności w Polsce 2004-2005*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006 i inne.

³ *Polska w Unii Europejskiej*, GUS, Warszawa 2007, s. 6.

wództw. W utrzymaniu szybkiego tempa rozwoju ważną rolę odegrają fundusze strukturalne⁴.

Transfery środków UE oznaczają dla Polski wzrost popytu zagregowanego, stymulację inwestycji infrastrukturalnych, co w rezultacie prowadzi do wzrostu realnego PKB, który według bardzo optymistycznych szacunków z tego tytułu może wzrosnąć w latach 2008-2010 nawet ponad 3% rocznie⁵. Według oceny sporządzonej przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR), oddziaływanie funduszy strukturalnych na tempo wzrostu gospodarczego w Polsce będzie najsilniejsze w roku 2013 i 2014. W tych latach tempo wzrostu PKB będzie wyższe odpowiednio o 1,2 i 1,4 punktu procentowego niż byłoby, gdyby środki europejskie nie były wdrażane (rys. 1). Z oceny sporządzonej przez WARR wynika z kolei, że fundusze będą najsilniej oddziaływały na tempo wzrostu PKB w 2010 r. W tym roku tempo wzrostu będzie o 2,9 punktu procentowego wyższe niż byłoby, gdyby do Polski nie napływały środki unijne. Obydwa instytuty oceniły również wpływ realizacji programu Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO) na zatrudnienie. Według analizy WARR unijne fundusze będą miały największy wpływ na rynek pracy w 2013 r. Badania pokazują, że liczba miejsc pracy będzie wówczas o ponad 900 tysięcy wyższa niż byłaby, gdyby Polska nie korzystała z unijnej pomocy. Z kolei wyniki badań IBnGR pokazują, że fundusze będą najsilniej oddziaływały na rynek pracy w roku 2015 r. Wówczas różnica między dwoma scenariuszami (z NSRO i bez NSRO) będzie największa i wyniesie 202 tys. osób⁶ (rys. 1).

Wykorzystanie funduszy unijnych powinno zaowocować przyspieszeniem dynamiki wzrostu PKB *per capita*, spadkiem stopy bezrobocia i jego zróżnicowania pomiędzy poszczególnymi województwami, wzrostem zatrudnienia w usługach rynkowych oraz zwiększeniem udziału sektora technologicznego w wartości dodanej przemysłu. Działania wspierane z funduszy strukturalnych powinny przyczynić się do zmniejszenia dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego. Szacuje się, że w 2006 r. różnica między krańcowymi regionami w Polsce wynosiła 53,8%. Natomiast do roku 2016 różnica ta powinna się zmniejszyć do 51,2%⁷.

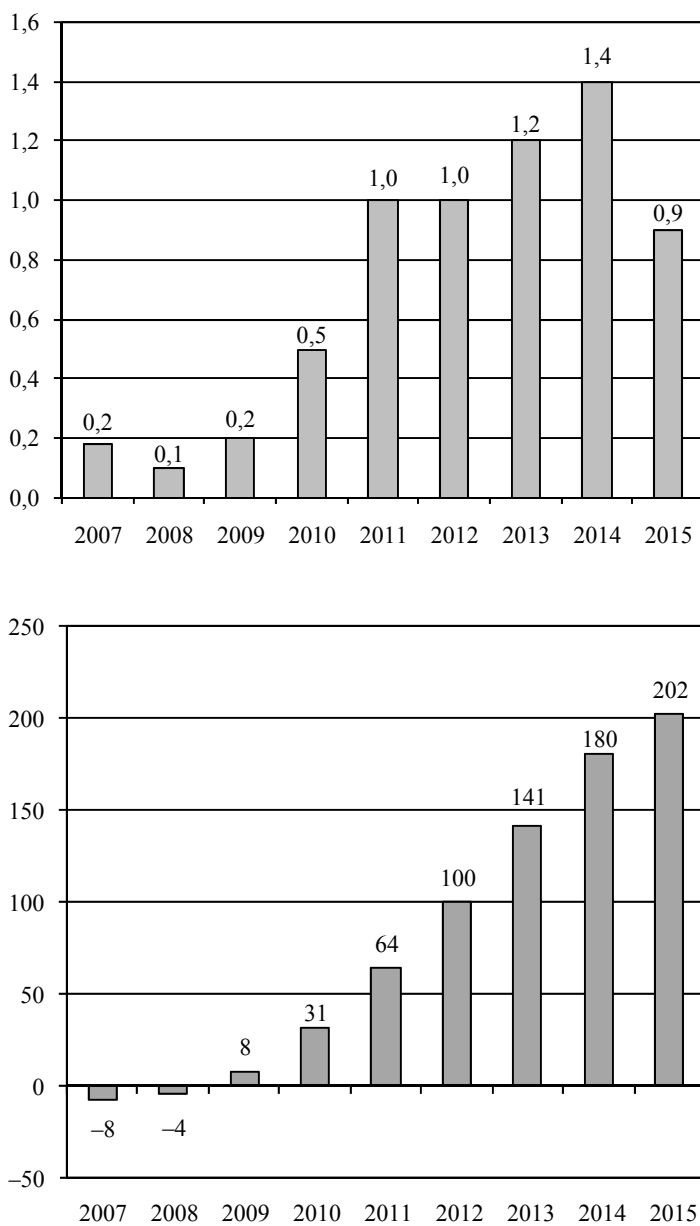
Jedną ze znaczących grup beneficjentów funduszy strukturalnych jest sektor przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa, niezależnie od ich wielkości, mają możliwość uzyskania pomocy strukturalnej na zwiększenie inwestycji, modernizację oraz

⁴ Zob. „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 2, s. 11.

⁵ A. Barwińska-Małajewicz, *Miejsce Czech, Polski i Węgier w rozszerzonej Europie. Prezentacja wyników analizy narodowej WIFO*, „Wspólnoty Europejskie” 2005, nr 2, s. 43.

⁶ *Wpływ funduszy UE na sytuację makroekonomiczną Polski*, <http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/EWALUACJA+funduszy+w+Polsce/wplywfunduszy250107.htm> (data pobrania 13.03.2007).

⁷ T. Kaczor, *Analiza makroekonomicznego wpływu NSRO 2007-2013 na gospodarkę polską i regiony*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2007, s. 38.

Rys. 1. Zwiększenie dynamiki PKB oraz przyrost zatrudnienia z tytułu unijnych transferów dla Polski w latach 2007-2015 (pkt proc., tys. osób)

Źródło: T. Kaczor, *Analiza makroekonomicznego wpływu NSRO 2007-2013 na gospodarkę polską i regiony*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2007, s. 24-26.

dostosowanie podmiotu, poprawę produktywności, zwiększenie eksportu i kooperacji międzynarodowej, zwiększenie zatrudnienia czy osiągnięcie standardów UE w zakresie ochrony środowiska. Tym samym, dzięki środkom z funduszy strukturalnych, przedsiębiorstwa zwiększają swoją konkurencyjność, innowacyjność i szanse na jednolitym rynku europejskim.

Akcesji do UE towarzyszył silny impuls do modernizacji polskich przedsiębiorstw. Głównie dotyczy to szybko modernizującej się branży rolno-spożywczej. Od momentu akcesji polscy rolnicy zostali objęci programami wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej: dopłaty bezpośrednie (powierzchniowe i uzupełniające), granty w ramach SAPARD, program dla gospodarstw niskotowarowych, renty strukturalne, program „Młody rolnik”, dopłaty do gospodarstw ekologicznych itd. Beneficjentami tego procesu są przede wszystkim gospodarstwa duże, o wyspecjalizowanej strukturze produkcji.

Dopłaty do gospodarstw ekologicznych stanowią jeden z pakietów w ramach tzw. programu rolno-środowiskowego, który ma na celu promocję produkcji rolniczej prowadzonej zgodnie z wymogami ochrony środowiska. Wnioski mogą składać gospodarstwa, które już wcześniej prowadziły produkcję naturalnym sposobem i posiadały certyfikaty, iż wytwarzają żywność metodami ekologicznymi.

Obserwuje się zmniejszenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej w wielu sektorach (np. w branży transportowej). W strukturze podmiotowej gospodarki coraz większy udział ma sektor małych i średnich przedsiębiorstw. W perspektywie 2007-2013 przedsiębiorcy będą mogli uzyskać wsparcie z Programu Innowacyjna Gospodarka oraz z regionalnych programów operacyjnych. Polityka wobec małych i średnich przedsiębiorstw jest ważnym elementem polityki przemysłowej Unii Europejskiej. Stanowią one 95% wszystkich przedsiębiorstw Unii i dają pracę 70% ogółu zatrudnionych.

Celem działań strukturalnych Unii Europejskiej adresowanych do sektora MŚP jest promocja przedsiębiorczości, pobudzenie działalności inwestycyjnej firm, aktywizowanie lokalnych społeczności, podnoszenie konkurencyjności polskich małych i średnich przedsiębiorstw, rozszerzanie zasięgu ich działalności na rynku europejskim i w ostatecznym efekcie – zwiększenie udziału sektora prywatnego w strukturze własnościowej gospodarki⁸.

W pierwszym okresie po przystąpieniu do UE wzrósł eksport polskich wyrobów na rynek unijny. Jak wynika z badań IBnGR, najsilniej efekty przystąpienia do UE odczuwa przemysł wyrobów z drewna, meblarski, a także przemysł spożywczy. Przyczyniły się do tego ułatwienia eksportowe i redukcja kosztów handlu. Z badań wynika jednak, że najmniej korzyści z akcesji do Unii czerpią małe przedsiębiorstwa⁹.

⁸ Zob. I. Kienzler, *Leksykon Unii Europejskiej*, Świat Książki, Warszawa 2003, s. 158.

⁹ Zob. *Wzrost eksportu do UE*, „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 2, s. 14.

Wzrost eksportu polskich produktów od momentu akcesji do UE przyniósł znaczną poprawę wyników finansowych polskich przedsiębiorstw. W wyniku m.in. zniesienia granic celnych i związanych z tym formalności spadły koszty prowadzenia działalności gospodarczej przede wszystkim firm eksportowych oraz transportu międzynarodowego. Pozwala to osiągnąć wyższą stopę zysku, co w przyszłości powinno prowadzić do wzrostu inwestycji. Wraz z sukcesywnym uruchamianiem projektów realizowanych przy wsparciu funduszy strukturalnych tempa powinny nabrać inwestycje krajowe, zwłaszcza w sektorze MŚP. Dalszy wzrost zaufania inwestorów zagranicznych lokalizacją działalności w Polsce powinien przyczynić się do utrzymania trendu wzrostowego w polskiej gospodarce¹⁰.

Utrwała się tendencja wysokiego dodatniego salda obrotów artykułami rolno-spożywczymi z państwami członkowskimi UE. Członkostwo nie spowodowało „zalewu” żywnością importowaną z UE. Import artykułów rolno-spożywczych utrzymuje się na poziomie niewiele wyższym niż przed akcesją. W większości są to produkty „luksusowe”, niekonkurujące bezpośrednio z produkcją polską. Zwiększony popyt na polskie produkty rolne, a także fundusze z programu SAPARD i dopłaty bezpośrednie przyczyniły się do umocnienia działań inwestycyjnych i modernizacyjnych w sektorze rolno-spożywczym. Ważnym efektem dostosowań prowadzonych w przemyśle mleczarskim, mięsny, drobiarskim i rybnym będzie wyeliminowanie z rynku krajowego żywności niespełniającej standardów unijnych. Biorąc pod uwagę, iż część polskich gospodarstw rolnych zamierza przeznaczyć środki z dopłat bezpośrednich na zwiększenie swojej powierzchni upraw, należy oczekiwać poprawy struktury agrarnej sektora rolniczego. Pierwszy okres członkostwa potwierdził, że Polska będzie beneficjentem netto unijnego budżetu¹¹, a grupą społeczną, która najbardziej skorzysta na członkostwie, będą rolnicy.

Ważną rolę w oddziaływaniu funduszy strukturalnych na rozwój gospodarczy odgrywają efekty synergiczne zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Synergia oznacza współdziałanie dwóch czynników, skuteczniejsze niż suma ich oddzielnych działań. W odniesieniu do funduszy strukturalnych, wewnętrzne efekty synergiczne polegają na wzajemnym wspieraniu się programów operacyjnych oraz wyodrębnionych w nich działań. Zewnętrzne efekty synergiczne występują wówczas, gdy pozytywne efekty działań funduszy strukturalnych są powiększane w wyniku wdrażania programów nie zawartych w Podstawach Wsparcia Wspólnoty. Efekt synergii zapewnia, że w przypadku działań nastawionych na osiągnięcie podobnego celu potencjalni beneficjenci będą mieli możliwość skorzystania z szerokiego zakresu pomocy. Warunkiem uzyskania efektów synergii jest właściwa

¹⁰ Zob. *Pierwszy bilans członkostwa*, „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 1, s. 9.

¹¹ Wszelkie koszty, które firmy muszą ponieść w związku ze staraniami o fundusze unijne, ocenia się jako niewielkie w stosunku do potencjalnych korzyści. Zob. B. Kiecana, *Unia nie taka straszna*, „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 2, s. 62.

koordynacja prac nad planowaniem programów operacyjnych, odpowiedni podział programów operacyjnych na działania i subdziałania, ustalenie przejrzystych reguł zarządzania i implementacji środków, właściwy podział kompetencji między instytucje wdrażające oraz szeroka współpraca między nimi. Oprócz efektów synergii działanie funduszy strukturalnych jest związane z występowaniem:

- efektu dźwigni (*leverage effect*) – efektu zachodzącego wówczas, gdy wraz z uruchomieniem środków publicznych na realizację pewnych działań wzrasta również zaangażowanie sektora prywatnego w ich finansowanie,
- efektu makroekonomicznego (*macroeconomic effect*) – efektu wywieranego przez realizację programów współfinansowanych z funduszy strukturalnych na podstawowe wskaźniki makroekonomiczne; instrumentem oceny efektu makroekonomicznego, stosowanym w Unii Europejskiej jest model HERMIN¹².

Główną wartością efektów synergii jest poprawa efektywności podejmowanych interwencji oraz maksymalizacja ich potencjalnego wpływu, np. w wielu przypadkach wykorzystania funduszy strukturalnych w Irlandii ściśle związki pomiędzy poszczególnymi programami wspomagały osiągnięcie pozytywnych wyników działań¹³. Nie należy jednak zapominać, że efektywność wykorzystania pomocy strukturalnej¹⁴ jest ograniczona przez zakładany z góry niedochodowy charakter wspieranych przedsięwzięć.

W warunkach postępującej integracji gospodarczej w ramach Unii Europejskiej państwa członkowskie tego ugrupowania powinny prowadzić narodowe programy zmian strukturalnych z uwzględnieniem nie tylko korzyści, ale także kosztów, które mogą się pojawić po przystąpieniu do kolejnych etapów integracji.

3. Wybrane zagrożenia w zakresie zmian strukturalnych związane z członkostwem Polski w Unii Europejskiej

Należy liczyć się także z kosztami wynikającymi z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w postaci:

- 1) zadłużenia podmiotów korzystających z pomocy strukturalnej,

¹² Model HERMIN jest to makroekonomiczny instrument modelowania wpływu funduszy strukturalnych, który kładzie nacisk na długofalowe bodźce wzrostu wynikające z wpływających środków WE, głównie poprzez inwestycje w kapitał ludzki (edukację i systemy szkoleń), poprawę warunków produkcji (infrastrukturę) oraz wsparcie sektora produkcyjnego (przede wszystkim MŚP), co przyczynia się do zwiększenia wydajności i konkurencyjności. Główny akcent tego modelu położony jest na pozytywnych efektach podażowych – jako rzeczywistych źródłach wzrostu poprawy wydajności i konkurencyjności gospodarki, których efekty ujawniają się w dłuższym horyzoncie czasowym.

¹³ Zob. A.M. Kowalski, *Polityka regionalna Unii Europejskiej w Irlandii*, „Gospodarka Narodowa” 2005, nr 4, s. 83.

¹⁴ Efektywność wykorzystania środków (*efficiency*) – kryterium ewaluacyjne porównujące wielkość nakładów na rzecz realizacji programu (np. finansowych, administracyjnych, ludzkich) z rzeczywistymi osiągnięciami.

2) wystąpienia prawdopodobieństwa zwiększenia skali bezrobocia strukturalnego w związku z:

- restrukturyzacją schyłkowych branż przemysłu, jak np. górnictwo czy hutnictwo,
- zaostreniem konkurencji na rynku i w następstwie konieczności zwiększenia efektywności przedsiębiorstw,
- redukcją zatrudnienia w I i II sektorze gospodarki,

3) likwidacji przedsiębiorstw, które nie mogą sprostać wzmożonej konkurencji na rynku wewnętrznym Unii; przejmowania rentownych przedsiębiorstw krajowych przez kapitał zagraniczny,

4) ograniczenia możliwości prowadzenia przez Polskę aktywnej narodowej polityki strukturalnej i stosowania jej instrumentów, które nie zawsze są zgodne z unijnymi przepisami o ochronie konkurencji w obrębie rynku wewnętrznego, dotyczy to np. funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych czy subsydiowania eksportu.

Przykładem narzucanych przez unijne przepisy ograniczeń rozwoju branż polskiego przemysłu zdolnych do konkurowania na rynkach zagranicznych jest sytuacja branży skrobiowej. Polska jest ziemniaczaną potęgą – pod względem plonów zajmuje szóste miejsce na świecie, trzecie w Europie i pierwsze w UE. Jednak po akcesji do UE Polska stała się piątym unijnym producentem skrobi ziemniaczanej. Potencjał polskich zakładów przemysłu skrobiowego jest niewykorzystany, gdyż na drodze stoją unijne kwoty. System limitowania wielkości produkcji rolnej funkcjonuje w UE od roku 1994. Dla polskich przedsiębiorstw oznacza to zablokowanie możliwości rozwoju produkcji. W zamian za stosowanie się do ograniczeń plantatorzy i przetwórcy zostali objęci dopłatami, co umożliwia prowadzenie stabilnej i zyskowej działalności. Zamrożenie branży przez niski poziom kwot produkcyjnych jest dużym zagrożeniem dla jej konkurencyjności – oznacza bowiem, że: 1) inwestycje w technologie produkcji będą niewielkie i posłużą przede wszystkim oszczędnościom kosztów produkcji, 2) spowolni się proces konsolidacji branży¹⁵.

Biorąc pod uwagę w dalszej perspektywie liberalizację unijnych rynków rolnych (otwarcie rynku unijnego na import z krajów Trzeciego Świata) oraz ograniczenie systemu dopłat, pożądane jest skonsolidowanie branży w kilka dużych przedsiębiorstw. Warto przypomnieć, że w 2004 r. trzej najwięksi wytwórcy skrobi w UE wyprodukowali niemal 2/3 całej unijnej skrobi. W warunkach wolnego rynku konkurowanie z takimi gigantami może być dla polskich firm trudne ze względu na niższy poziom technologiczny. Ich atutami mogą być niższe ceny zakupu surowca i niższe koszty pracy. Dodatkowe zagrożenie stanowi możliwość konsolidacji branży poprzez przejęcie polskich fabryk przez zachodnich inwestorów¹⁶.

¹⁵ Ł. Komuda, *Kwotowy hamulec rozwoju*, „Boss Gospodarka” 2004, nr 9, s. 15-18.

¹⁶ Tamże.

W warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej spodziewać się należy dalszego ograniczenia swobody wyboru celów oraz instrumentów polskiej polityki strukturalnej oraz istotnych zmian w strukturze pomocy publicznej. Wynikać one będą m.in. z przejścia nadzoru nad udzielaniem pomocy publicznej, zarówno na szczeblu krajowym, jak i ponadnarodowym, przez Komisję Europejską w ramach prowadzonej na szczeblu wspólnotowym polityki strukturalnej.

4. Podsumowanie

Postępująca internacjonalizacja i integracja gospodarki polskiej z Unią Europejską stanowi szansę przezwyciężenia barier zmian strukturalnych i słabych stron struktury polskiej gospodarki. Wstąpienie do UE daje Polsce ogromne możliwości uzyskania dodatkowych środków na przebudowę i rozwój gospodarki. Ekonomicznie efektywne zmiany strukturalne umożliwią utrzymanie gospodarki polskiej na drodze intensywnego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Prowadzenie aktywnej narodowej polityki strukturalnej wzmocnione instrumentami polityki strukturalnej UE stanowi dla Polski szansę bycia aktywnym, wykazującym inicjatywę, wiarygodnym i szanowanym partnerem krajów członkowskich i organów Unii Europejskiej, co powinno stopniowo zapewniać jej godną pozycję w grupie krajów nadających kierunek i tempo rozwoju Unii.

Fundusze unijne są ważnym elementem wspomagającym wzrost gospodarczy, pomagają uruchomić potencjał gospodarczy, stanowią impuls do rozwoju. Jednak oczekiwania w Polsce wobec funduszy unijnych często są nadmierne. Zdecydowanie większe znaczenie dla rozwoju gospodarki mają mechanizmy rynkowe.

Wobec luki technologicznej, luki menedżerskiej, luki w poziomie wiedzy i kreatywności (przekładających się m.in. na dysproporcje w poziomie PKB *per capita* między Polską a UE) – zmniejszenie ryzyka kosztu utraconych możliwości Polski w UE jest możliwe przez uaktywnienie nie tylko wewnętrznych źródeł innowacyjności w ramach kompatybilnej strategii proinnowacyjnego rozwoju, lecz przede wszystkim poprzez stworzenie zrębów skutecznej absorpcji nowoczesnej technologii i wiedzy. Opcja wymuszenia procesów innowacyjnych w Polsce tylko przez przystąpienie do programu innowacyjności zadekretowanego do roku 2010 na szczycie w Lizbonie nie wydaje się pomysłem jedynie słusznym. Każdy rok zaniechania w tym względzie, w warunkach szybko postępującego rozwoju branż nowej ekonomii, może okazać się stratą nie do odrobienia. Natomiast proinnowacyjna orientacja w polityce gospodarczej, edukacyjnej i kadrowej jest wyzwaniem dnia dzisiejszego. Innowacyjność wymaga długotrwałej kompatybilnej strategii rozwoju techniki, technologii i wiedzy, opartej na wykorzystaniu wewnętrznych i zewnętrznych źródeł innowacyjności na poziomie makro- i mikroekonomicznym.

Wśród wewnętrznych źródeł innowacyjności priorytet należy przyznać m.in. dokończeniu procesów prywatyzacji, implementacji i przestrzeganiu zasad równo-

ści w konkurencji rynkowej, zwiększeniu i uaktywnieniu środków na badania i rozwój, przyspieszeniu reform w zakresie edukacji i wiedzy. Wśród zewnętrznych źródeł innowacyjności szczególna rola przypada bezpośrednim inwestycjom zagranicznym, które są nie tylko czynnikiem sprawczym postępujących procesów globalizacyjnych, ale i źródłem dyfuzji postępu technicznego w świecie, czyli wyrównywania się poziomu technologicznego w przestrzeni. Przykład dyfuzji postępu technicznego za pośrednictwem BIZ, zmniejszenie luki technologicznej – a zatem przejście do substytucyjności branżowej i w rezultacie wzrost intensywności handlu wewnątrzgałęziowego – jest wyraźnie widoczny w branży samochodowej. Obecny etap transformacji oraz potrzeba modernizacji aparatu wytwórczego i strukturalnego dostosowania do jednolitego rynku UE wymaga dużego zastrzyku kapitału i technologii z zagranicy. Szczególna rola BIZ (poza transferem technologii i wiedzy) to tzw. efekty mnożnikowe autonomicznych inwestycji w warunkach niskiego poziomu krańcowej skłonności do oszczędzania w Polsce.

Literatura

- Adwent F., *Dlaczego Unia Europejska jest zgubą dla Polski*, wyd. 2, Fundacja Pomocy Antyk, Warszawa 2003.
- Barwińska-Małajewicz A., *Miejsce Czech, Polski i Węgier w rozszerzonej Europie. Prezentacja wyników analizy narodowej WIFO*, „Wspólnoty Europejskie” 2005, nr 2.
- Dziadek S., Lipińska-Słota A. (red.), *Szanse i zagrożenia funkcjonowania przedsiębiorstw transportu, spedycji i łączności w warunkach jednolitego europejskiego rynku transportowego*, AE, Katowice 2001.
- Kaczor T., *Analiza makroekonomicznego wpływu NSRO 2007-2013 na gospodarkę polską i regiony*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2007.
- Kiecana B., *Unia nie taka straszna*, „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 2.
- Kienzler I., *Leksykon Unii Europejskiej*, Świat Książki, Warszawa 2003.
- Komuda Ł., *Kwotowy hamulec rozwoju*, „Boss Gospodarka” 2004, nr 9.
- Kotyński J. (red.), *Globalizacja i integracja europejska: szanse i zagrożenia dla polskiej gospodarki*, PWE, Warszawa 2005.
- Kowalski A.M., *Polityka regionalna Unii Europejskiej w Irlandii*, „Gospodarka Narodowa” 2005, nr 4. „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 2.
- Oddziaływanie funduszy strukturalnych na poziomie podregionów NUTS 3. Raport zbiorczy*, Proksen – PBS DGA, Warszawa 2007.
- Pierwszy bilans członkostwa*, „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 1.
- Pierwszy okres wykorzystania funduszy strukturalnych w Polsce. Rodzaje projektów, typy beneficjentów, rozkład przestrzenny udzielonej pomocy UE*, Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej Ministerstwa Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005.
- Polska w Unii Europejskiej*, GUS, Warszawa 2007.
- Skawińska E. (red.), *Szanse i perspektywy polskiej gospodarki w Unii Europejskiej*, PWE, Warszawa 2004.
- Styś A. (red.), *Szanse i zagrożenia rynkowe przedsiębiorstw polskich w kontekście procesów integracyjnych*, AE, Wrocław 2004.

Szanse i zagrożenia na drodze do Unii Europejskiej, Polska Akademia Nauk, Komitet Prognoz „Polska w XXI wieku”, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 1997.

Wpływ funduszy UE na sytuację makroekonomiczną Polski,

<http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/EWALUACJA+funduszy+w+Polsce/wplywfunduszy250107.htm>.

Wstępna ocena pierwszych efektów europejskiej polityki spójności w Polsce 2004-2005, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.

Wzrost eksportu do UE, „Monitor Unii Europejskiej” 2005, nr 2.

BENEFITS AND THREATS FOR STRUCTURAL CHANGES IN POLISH ECONOMY CONNECTED WITH MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION

Summary

In the article have been discussed chosen benefits and threats for structural changes in Polish economy connected with membership in the European Union. European structural policy should be only additional one to the market-driving structural changes in the Polish economy.

Jerzy Ładysz – dr, adiunkt w Katedrze Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu – Wydział w Jeleniej Górze.